

به نام خدا

طرح درس

عنوان درس: روش تحقیق در علوم بهداشتی

مدرس: احمد علی اسلامی

گروه فراگیر: دانشجویان ترم ۶ بهداشت عمومی

تعداد واحد: ۳ واحد (نظری - عملی)

نیمسال تحصیلی: اول ۹۵-۱۳۹۴

پیشنیاز: آمار

هدف کلی درس

آشنایی دانشجویان با اصول، مفاهیم و روش های متداول تحقیق در علوم پزشکی به گونه ای که قادر به طراحی یک پژوهش و نقد و بررسی پژوهش های انجام شده باشند.

هدف از این دوره، آشنایی نظری و عملی دانشجویان با فرایند و روش های تحقیق علمی در علوم پزشکی است. دانشجو در طی این دوره با چگونگی شکل گیری سوال پژوهشی، بررسی متون، تدوین فرضیه، مفاهیمی نظیر نظریه و متغیر، نمونه گیری، روش های آماری ساده و ... آشنا خواهد شد. و بصورت عملی و گروهی، قادر به ارائه یک پروپوزال پژوهشی خواهند بود.

اهداف ویژه

۱. معرفی روش علمی	۶. جامعه هدف و نمونه گیری
۲. چگونگی طرح سوال و تعیین موضوع پژوهش	۷. انواع طرح های پژوهشی (تجربی و غیر تجربی)
۳. بررسی متون و منابع اطلاعات	۸. موضوعات اخلاقی در پژوهش
۴. تنظیم اهداف، سوالات فرضیه ها و پیش فرضهای پژوهشی	۹. روشهای مختلف جمع آوری داده ها و تعیین روایی و پایایی
۵. متغیر و انواع آن	۱۰. تحلیل داده ها

جلسه	موضوع	در پایان هر جلسه از فراگیران انتظار می رود که:
اول	معارف - ارزشیابی آغازین - تبیین انتظارات	برقراری ارتباط، اطمینان از داشتن پیش نیازها، جابجایی و تعیین اهداف
دوم	روش علمی پژوهش و مراحل آن	۱- علم و رویکرد علمی را بداند ۲- روش های دانستن را تبیین کند ۳- هدف علم، تبیین علمی و نظریه را بداند. ۴- روش های قیاسی و استقرایی را توضیح دهد. ۵- هدف دانشمندان از پژوهش را توضیح دهد.

<p>۶- مفهوم آگاهی علمی را بیان نماید.</p>		
<p>۱- مفهوم ایده، سوال پژوهشی و عنوان تحقیق را درک و تفاوت های آنرا بیان نماید. ۲- چگونگی دستیابی به ایده، سوال و فرضیه پژوهشی را بداند. ۳- ضمن آشنایی با مفاهیم موضوع ، سوال تحقیق و عنوان تحقیق قادر به بیان تفاوت و شباهت های آنها باشند. ۴- با منابع کسب موضوع و مسئله تحقیق، چگونگی گزینش موضوع تحقیق ، و شیوه اولویت بندی آن آشنا شوند. ۵- با مراجعه به مجلات علمی عناوین تحقیقاتی را انتخاب و و اجزای آن را نام گذاری نمایند</p>	<p>ایده، سوال، موضوع و عنوان تحقیق</p>	<p>سوم</p>
<p>۱- ضمن آشنایی با مفهوم و چگونگی و مراحل مرور بر منابع، اهمیت و نقش مرور بر منابع در مراحل فرآیند انجام طرح تحقیقاتی مانند انتخاب موضوع و عنوان تحقیق ، بیان مسدله ، روش پژوهش، بحث و نتیجه گیری را توضیح دهند. ۲- با مراجعه به یک مقاله علمی نگارش شده اجزا بیان شده و نواقص آن را مشخص نمایند ۳- یک مسئله تحقیقاتی را انتخاب و ضمن تبدیل آن به یک عنوان پژوهشی ، مسئله مورد نظر خود را با مرور بر متون، تدوین نمایند.</p>	<p>منابع اطلاعات و اهمیت آن در فرآیند تحقیق</p>	<p>چهارم</p>
<p>۱- اهمیت و انواع اهداف (کلی، ویژه، کاربردی) را شرح دهند. ۲- نگرشهای متفاوت در فرضیه را بیان نمایند. ۳- سوالات و پیش فرضها در پژوهش را توضیح دهند. ۴- با مراجعه به یک مقاله تحقیقاتی ضمن تعیین اهداف و فرضیات و سوالات نوع نگارش آنها را با مطالب ارائه شده در کلاس مورد قیاس قرار دهد ۵- اهداف فرضیات و سوالات پژوهش در پروژه در حال تکمیل خود را تدوین نمایند.</p>	<p>اهداف، فرضیات(با نگرشهای متفاوت) و سوالات پژوهش</p>	<p>پنجم و ششم</p>
<p>۱- ارائه تکالیف عملی مباحث نظری ارائه شده (موضوع، عنوان و بیان مسئله، اهداف، فرضیات و سوالات پژوهش)</p>	<p>کار عملی (ارائه پروژه تحقیقاتی)</p>	<p>هفتم</p>
<p>بامفهوم منغیر اهمیت و انواع آن آشنا شده ، لیستی از متغیر های پژوهش ذکر شده در یک مقاله تحقیقاتی را را تهیه و نحوه نام گذاری آن را بیان نمایند. متغیر های پژوهش خودرا تهیه کرده، نوع و نحوه اندازه گیری آن را بدرستی تعیین نماید.</p>	<p>متغیر های پژوهش</p>	<p>هشتم</p>
<p>۱- با انواع تقسیم بندی تحقیقات(کمی، کیفی) آشنا شوند ۲- روش های تحقیق کمی، پژوهش کتابخانه ای و عوامل تاثیر گذار بر انتخاب و کاربرد هر روش را بدانند، ۳- با بررسی مقالات علمی، صحت انتخاب نوع پژوهش توسط محققین مبتنی بر عنوان مقاله و متغیر ها را بیان نمایند ۴- باکسب توان انتخاب نوع مطالعه ، مناسب ترین روش پژوهش برای تحقیق در حال تکمیل خود را بیان نمایند.</p>	<p>انواع پژوهش</p>	<p>نهم و دهم</p>
<p>۱= ارائه شفاهی تکالیف عملی مباحث نظری ارائه شده(متغیر های پژوهش و نوع مطالعه)</p>	<p>کار عملی (ارائه ادامه پروژه تحقیقاتی)</p>	<p>یازدهم</p>
<p>۱- مفاهیم محیط، جامعه، نمونه پژوهش را توضیح دهند ۲-انواع روش های نمونه گیری احتمالی را بیان نمایند</p>	<p>جامعه، نمونه پژوهش و روش های نمونه گیری</p>	<p>دوازدهم</p>
<p>۱- انواع روش های نمونه گیری غیر احتمالی را توضیح دهند. ۳- چگونگی برآورد حجم نمونه و عوامل موثر بر تعداد نمونه را بیان کنند. ۴- با مراجعه به مقالات علمی بیان مفاهیم محیط، جامعه، نمونه و روش نمونه گیری و حجم نمونه آنها را تعیین و صحت آن را بر اساس مطالب ارائه شده در کلاس و منابع مطالعاتی بررسی نمایند ۲- مناسب ترین روش نمونه گیری برای پژوهش در حال تکمیل خود را معرفی و حجم مناسب</p>	<p>محیط، جامعه، نمونه پژوهش و روش های نمونه گیری (ادامه)</p>	<p>سیزدهم</p>

نمونه را برآورد نمایند..			
۱- ارائه شفاهی تکالیف عملی مباحث نظری ارائه شده (محیط، جامعه، نمونه پژوهش و روش نمونه گیری) مرتبط با طرح مقدماتی پژوهش	کار عملی (ارائه ادامه پروژه تحقیقاتی)	چهاردهم	
۱- آشنایی، با انواع روش های فعال و غیر فعال جمع آوری داده ها ۲- چگونگی تدوین ابزار های جمع آوری داده و علل تورش در آنها و پگونگی روا و پایا سازی ابزار ۳- با مراجعه به مقالات علمی روش جمع آوری داده ها و چگونگی روا و پایا سازی آن را نقد نمایند. ۴- با مقایسه مزایا و معایب آنها، مناسب ترین روش جمع آوری داده ها برای طرح در حال تکمیل خود را انتخاب و ابزار آن را تدوین نماید	روش های جمع آوری و روایی و پایایی داده ها	پانزده و شانزدهم	
۱ = ارائه شفاهی تکالیف عملی مباحث نظری ارائه شده (معرفی روش و ابزار جمع آوری داده های برای پژوهش در حال تکمیل خود	کار عملی (ارائه ادامه پروژه تحقیقاتی)	هفدهم	
۱- اهمیت و هدف از تجزیه و تحلیل داده ها را بیان کنند. ۲- نتایج به دست آمده از نظر آماری را از نظر کاربردی تفسیر نمایند. ۳- علل احتمالی کسب نتایج نا هماهنگ با فرضیات پژوهش را بیان نمایند.	روش های تجزیه و تحلیل و تفسیر داده ها داده ها مرجع نگاری در تحقیقات	هجدهم	
۱- ضمن آگاهی از تاریخچه نیاز به ورود مسائل اخلاقی به پژوهش، با مهمترین سازمانهای مرتبط، اصول و کد های اخلاقی آشنا شوند. با مرور مقالات علمی نحوه رعایت اصول اخلاقی برای پژوهش را نقد نمایند اصول اخلاقی ضروری برای کلیه مراحل طرح خود را تدوین نمایند. ۲- ضمن آشنایی با دو شیوه معمول منبع نویسی، با مراجعه به یک مقاله علمی شیوه مرجع نگاری آنرا تعیین نمایند. ۳- با انتخاب یکی از آنها منبع نویسی گزارش کتبی طرح تحقیق خود را اصلاح نمایند	مرجع نگاری و اخلاق در پژوهش	نوزدهم	
۱- اجزا و اصول نگارش تنظیم پیشنهاد طرح پژوهشی (پروپوزال) بیان نمایند. ۲- اجزا و اصول شیوه های متعدد انتشار نتایج تحقیقات (مقالات و گزارشات کتبی پروژه های تحقیق و پوستر ها) بیان نمایند ۳- با بررسی مقالات علمی چاپ شده و پوستر های ارائه شده در همایشهای علمی، پایان نامه ها و پروپوزال های طرح های تحقیقاتی نحوه نگارش آنها را مبتنی بر اجزا ساختاری و اصول نگارش نقد نمایند ۴- مشکلات و راهبرد های مرتبط به کاربرد نتایج تحقیق در عمل را لیست نمایند. - گزارش کتبی طرح پروژه خود را نگارش نمایند	پروپوزال نویسی	بیستم	
ارائه و نقد طرح پژوهشی مقدماتی دانشجویان	گزارش نهایی	بیست و دوم و بیست و سوم	
تشخیص پیشرفت تحصیلی فراگیران	آزمون تراکمی و ارائه گزارش کتبی پروپوزال پروژه تحقیقاتی	بیست و چهارم	

روش تدریس: سخنرانی - پرسش و پاسخ - بحث گروهی

وظایف و تکالیف دانشجو :

۱- دانشجویان می بایست بطور منظم و در ساعت مقرر در کلاس درس حاضر باشند.

۲- دانشجویان با مطالعه منابع معرفی شده و با آمادگی قبلی در کلاس حاضر شده و مکلف به ارائه تکالیف هفتگی و شرکت فعال در مباحث درسی و نقد پروپوزال ها می باشند.

۳- هر دانشجو مکلف به آماده سازی و نگارش یک طرح پژوهشی مقدماتی و ارائه یک نقد مقاله می باشد.

روش ارزشیابی دانشجو:

ردیف	شرح فعالیت	درصد	نمره
۱	حضور منظم، انجام تکالیف درسی هفتگی و شرکت فعال در مباحث درسی	۱۰	۲
۳	گزارش مرحله ای و ارائه کتبی پروژه طرح تحقیقاتی مقدماتی	۳۰	۶
۴	آزمون تراکمی	۶۰	۱۲
جمع		۱۰۰	۲۰

منابع اصلی:

Social Science Research: Principles, Methods, and Practices

Anol Bhattacharjee, Second Edition, ۲۰۱۲, University of South Florida, abhatt@usf.edu

منابع جهت مطالعه بیشتر:

- ۱- عابد سعیدی ژ، امیر علی اکبری ص. (۱۳۸۱). روش تحقیق در علوم پزشکی و بهداشت. تهران. د.ع.پ. شهید بهشتی.
- ۲- گروه مولفین سازمان بهداشت جهانی (۱۳۷۶). روش تحقیق در سیستم های بهداشتی. ترجمه یار ستوده مرام، دژگام. تهران: وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی.
- ۳- ده گام پژوهش در سیستمهای بهداشتی درمانی تالیف: سعید آصف زاده چاپ ۱۳۸۰ وزارت بهداشت
- ۴- سرمد، زهره، بازرگان، عباس، حجازی، الهه. روش های تحقیق در علوم رفتاری تهران: انتشارات آگاه، ۱۳۸۲